Tečaj XIV. **NOVICE** List 62.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 2. augusta 1856.

Drevjoreja.

Koristnost ptujega ali inostranskega drevja. (Dalje).

4. Jasenovo (jesenovo) drevje.

Amerikanski jasen, tudi *beli jasen* imenovan, je zavoljo izverstnega lesa eno izmed najbolj zanimivih drevés rodovitne severne Amerike; imeniten je pa tudi zavoljo hitre rastí in lepega perja. Ugodno mu je merzlo vlažno podnebje, tedaj poganja krepko na obalih širokih rek in močvirjev, pa tudi po nadolih in sterminah, poleg morja, ga je veliko. Mnogokrat zraste 80 čevljev visok, in najdejo se debla, ktere so ravne kot sveča in do 40 čevljev od tal brez vsega vejovja. Les njegov čislajo Amerikanci povsod, ker je terden, gibek, pruživ in pripraven za mnogo orodja in pohišja. Že imenovani botanikar Michaux pravi, da amerikanski jasen je izverstneji od onega, ki je v Evropi navaden; on terdi, da njegovo upeljanje v gojzde polnočne Evrope je bila ena najboljih pridobitev za nas; on pripoveduje dalje, da prebrisani Angleži so koj spoznali vrednost in večjo porabljivost tega drevesa, ter so cele gromade bele jasenovine, nažagane v dile, v Anglijo upeljali za gradjenje svojih bark in brodov.

Černi jasen rodí se tudi v severnih deržavah Amerike, kjer v družbi ravno popisanega belega jasena raste. On ljubi vlažno zemljo, posebno tako, po kteri se večkrat vodé razlivajo, ali na kteri so navadne povodnji. Tudi njegov les je rabljiv za mnogoverstno orodje, ter dajè pepél, v kterem je posebno veliko lugaste solí, zato je ugoden za napravljanje potašeljna. Černi jasen doseže visokost od 60 do 70 čevljev, ter je vreden zavoljo imenitnih lastnost, da bi ga po naših gojzdnih nasadbah prav obilno redili.

Razun teh je v severni Ameriki še mnogo jasenovih plemen, in posebno na izhodni strani „Velike reke“ (Misisipi) bi utegnili popotniki še kakih 30 verst najti, ktere vse so vredne, da bi jih upeljali pa redili pridno pri nas. Kakor v Evropi je tudi v Ameriki jasen naj koristniše drevó po hrastu; in zavolj terdnosti in vlečljivosti njegove bi v mnogih potrebah si prizadevali ljudjé zastonj njega nadomestiti s kakim drugim drevnim plemenom.

5. Javorovo drevje.

Tega drevja je v Ameriki sedmero verst, izmed kterih omenimo tukaj naslednje:

Černi javor ima svoje imé od tamno-zelenega listja, po kterem se tudi razlikuje od svetloperjatega sladkornega javora, v kterega družbi večidel raste. Je lepo košato drevó, 40 do 50 čevljev visoko; njega mezgo kuhajo v sladkor. Sila veliko ga raste po ogromnih dolínah severne Amerike, kjer njegov les v mnogoverstne izdelke, in tudi za derva potrebujejo.

Jasenolistnati javor (der eschenblätterige Ahorn) je že na Francozko upeljan, kjer se dobro sponaša. Les njegov je čverst, se dá lepo gladiti, tudi raste prav hitro, tedaj bi koristilo, da bi ga redili tudi pri nas.

Javor belovolnatega plodú (der weisswolligfrüchtige Ahorn) nahaja se posebno na bregovih velikih rek, ktere od severnih gorá navdol v tiho morje se razlivajo; največ ga je pa poleg reke Ohio in njenih prirék. Čeravno pa ta javor bregovje ljubi, ga vendar ni viditi po blatovinah in močvirjih. Izraste 25 čevljev visok. Les njegov je droben, mehek, ložej od lesa drugih verst, ugoden ebenarjem za vložitve; posebno pa dajè oglje, ktero klobučarji za kurjavo pod kotle zavolj primerne vročine raji imajo kot oglje drugega drevja.

Rudeči javor. Tega je veliko po južnih deželah, v Floridi in dolni Luizijani. On ljubi mokro pa tudi pešéno zemljo, na kteri zraste do 70 čevljev visok, in 3 do 4 čevlje debel. Lepo tamnorudeče cvetje njegovo se prikaže 14 dní pred razvitjem perja, ter je pervo znamenje pomladi. Les rudečega javora je jako lep in koristen; porabiti se dá v mnoge izdelke, ker je tudi gost in tanek; ko je uglajen se sveti kakor žida. V Ameriki ga rabijo posebno za pluge in poljsko orodje sploh; tudi lepo pohišje napravljajo iz njega. Iz njegove skorje, kuhaje jo, se utegne lepa bakrenorudeča barva izvleči, ktera, če se ji nekoliko žveplenega železa dodá, prihaja v bagor se prelivajoča modrína; če ji pa nekaj galuna primešaš, je lepo černílo.

Sladkorni javor (Zuckerahorn, Acer saccharinum) je prav zanimivo drevó in najvažniše izmed amerikanskih javorovih plemén. Veliki gojzdje tega drevja stojé posebno v severnih deržavah, v Kanadi, Majni, v Novo-Jorku in v Pensilvanii. Najljubše raste sladkorni javor po berdovitih krajinah, v merzli, vlažni pa rodovitni zemlji, v kteri do 80 čevljev visok izraste; navadno je pa le 50 do 60 čevljev visok. Sladkorni javor je lepo drevó, ktero je lahko poznati že iz daljave po beli skorji njegovi. Les njegov ima tanko gosto jedro, uglajen dobí svili podoben lik, na zraku pa se rumení v rožno-rudečo barvo. Rabijo ta les rokodelci in umetniki za mnogoverstno orodje; dobiva iz njega se tudi kaj dobro oglje, kovačem posebno všeč, gorí pa tudi živo na domačem ognjišču. To oglje vaga od drevés iz deržav Novo-Hampshire, Majne in Vermonta blizo petkrat težeje, kot oglje drevja iz bolj južnih deržav, -- gotov dokaz, da sladkornemu javoru bolje tekne severno hladno podnebje od južnega.

Sladkor dobivajo ljudjé v Ameriki po tem, da javorovo mezgo kuhajo in odčadijo. Velik pomoček je ta sladkor ondotnim prebivavcom, posebno v novih naselbinah. Bati se je le, da ravno vsled teh naselbin umanjšalo se bode javorovo drevje, zatorej bo tudi tega pripomočka od leta do leta manj, in da te krajine bodo mogle v kratkem sladkor iz ptujine upeljavati, ali pa nasaditi sladkornega terstja ondi, kjer mu je lega zemljišč ugodna. Da bi pa mi po svojih krajinah sladkorno drevje sadili, bi nas moglo že to podbujati, ker tudi les njegov je tako lep, da je najlepši mahagonovini podoben, in da ga mizarji za krasno pohišje pred drugim iščejo, pa drago plačujejo. (Konec sledí.)

Gospodarske skušnje.

(Kako gosp. Lukačy murbino seme seje). Gosp. Lukačy, ki ima v Paloti na Ogerskem mnogo murb zasajenih, svetuje murborejcem, ki ga posnemati hočejo, sledeče: „Pod murbami, ktere imajo naj lepše perje, poberam vse jagode, ki same po sebi z drevja padajo in so tedaj popolnoma zrele; jih pomečem v majhne grabničke in

potem z rahlo zemljo zasujem. Že v malo dnéh kalí seme, če le enmalo prilivam, in še tisto jesen zrastejo sajenice ene pavce visoke. Potem jih vzamem iz zemlje in jih spravim v povezkih na tak kraj, kjer so varne mraza, prevelike moče in pa miš; večidel jih položim v malih lesenih tružicah v pesek. Proti koncu mesca sušca jih vsadim v drevno sadišče (vertno šolo) tako, kakor se navadno vsajajo druge sadíke (flance), po pol čevlja saksebi v verste, ki so dva čevlja narazen. Potem jih zalijam. Poleti jih dam osipati, tudi opleti če je treba, in v veliki vročini jim prilivam. V dveh letih si izredim tako prav lepe drevesica z majhnimi stroški, večje drevesica za visoko drevje, vse druge pa za pritlično rejo in žive plotove".

(Grojzdne pèške so naj bolji pripomoček kalne in vlečljive vina čistiti in čiste in dobre obderžati). Tako piše K. Pistori ter pravi: „Neki mojih prijatlov je ravno hotel vedro triletnega vina preč vliti, ker mu je njegov vincar rekel, da je vino tako spridено, da ni za nobeno rabo več. „Daj mi to vino — mu rečem — bom poskusil ga z grojzdnimi pèškami očistiti. Vzamem tedaj 2 do 3 bokale tega vina, ki se je gerdo vleklo, ga denem v ponvo, pridenem 2 funta grojzdnih pèšek in razgrejem počasi to zmes (pa ne da bi bila vrela) in vse postavim potem s peškami vred v hladen kraj za dva dní. Potem sem vino odlil od pešek, ga spet vlil v sodec in dobro pomešal s spridenim vinom. Čez četert leta je bilo vse vino v sodcu lepo čisto in dobro kakor poprej. Sedaj sem ga prelil v drug sodec in dobro se je obderžalo do zadnje kaplje". „Vsak vinorejec si lahko napravi in hrani grojzdnih pèšek za potrebo, ako se mu kako vino spridi, in vendar — pravi dr. Gall — stavim 100 rajniš na en krajcar, da med 100 vinorejcov bo komaj eden to storil, čeravno je pomoček gotov in vsakemu pri rokah!" Mi pa mislimo, da naši vinorejci, ko bojo to zvedili, ne bojo zanemarili lahke pomoči.

Narodopisje.

Rezijani. (Dalje.)

Cela rezijanska dolína z Volčjo vasjo vred je ena sama občina ali komún; na sredi pri farni cerkvi je njih občinska uradnija. Vsi trije občinski možje, in pa srenjski hlapec, znajo pisati in brati. Srenjski župan je skoraj vsak dan skozi celo leto v svoji uradníi.

Razun te uradnije imajo Rezijani tukaj tudi šolo, ki jo obiskujejo otroci iz vseh rezijanskih vasí. V tej šoli se učé otroci brati, pisati, računiti itd. v rezijanskem in v talijanskem jeziku, tako, da se vadijo v obéh, in umejo, govoré in pišejo v obéh jezikih.

Razun ključarjev (fabbricieri), ki nimajo dovolj cerkvenih dohodkov, da bi z njimi svojim cerkvam potrebnih stvarí omišljevali, imajo tudi cerkvenega starašina (cameraro), ki je dolžen po nasvetu ključarjev skerbeti za vse cerkvene potrebe. Vsaka zgoraj omenjenih pet cerkev ima svojega lastnega starašina, ki konec leta odstopi, da se nov starašina izvoli. Dan volitve novega starašina je za njegov oddelek fare vesel in prazničen dan. Ali naj večje veselje in praznovanje je, kadar volijo starašina farne cerkve. Vsako leto se zberejo namreč 25. mesca aprila zvečer pred farno cerkev fajmošter s kaplanoma, kjučarji, srenjski uradniki in drugi pošteni mozje cele fare; tù podá pričujočim starašina pisan račun čez vse, kar je čez leto za cerkev potegnil in izdal. Kadar pričujoči možje račun pregledajo in najdejo, da je vse prav, starašina svojo mošnjo vèn potegne in podari iz svojega lepo število dnarja cerkvi, po navadi tavžent benečanskih liber *). Na to se podajo vsi v cerkev, in zapojejo zahvalno pesem. Potem stopijo zopet iz cerkve, starašina in drugi možje; starašina pa stopi med mnogobrojno zbrano ljudstvo, ki čaka, željno zvediti, kako se je važno opravilo končalo. Tù jamejo govoriti gospod fajmošter, oznanijo zbranemu ljudstvu izid letnega računa, in kolikanj je starašina cerkvi podaril. Skoraj vsako leto znaša ostanek cerkvene dnarnice s starašinovim darom vred okoli 2500 benečanskih liber. Ljudstvo na to veselo zavriska, vsi hvalijo z enim glasom dobrodušnega starašina, in mu z dobrim belim vinom zdravice napivajo, da je kaj. Pol ure po tem ko že vse nekako bolj omolkne, sam bivši starašina ustane, in na glas, da ga lahko vsi slišijo, oznani ljudstvu imé novega starašina, ki je že poprej v to volitev dal svoje privoljenje, in se iz ponižnosti še v kakem bližnjem kotu skriva. Dva duhovna se na to vzdigneta ga poiskat, in ko ga najdeta, ga seboj vzameta in sprejmeta do zdolejnih stopnic mesta, kjer stojí dozdajšni starašina v sredi med srenjskimi možmí. Novi starasina poklekne, enmalo tihoma pomóli, pa prejme iz rok dosedanjega starašina z velikim spoštovanjem veliko sreberno škatlo, ki je skoraj eno libro težka, in je znamenje njegove nove službe. Po tem se vzdigne, vstane, se zahvali možem in vsemu zbranemu ljudstvu za čast, da so njega izvolili starašina, in se priporočuje njih darljivosti. Na to se vsi razidejo. — Novi starašina pa hodi koj po vsem Rezijanskem, po vseh hišah in potih, in bere milodare v dnarji, ki mu jih vsakter radovoljno podaja, ki ga sreča. Tisti večer po volitvi novega starašina se napravi vselej obilna večerja, h kteri se povabijo vsi srenjski uradniki in drugi zgorej imenovani pervaki, stari in novi starašina, sorodniki obojih, in še kter drug možak iz raznih farnih oddelkov. Po večerji vzame novi starašina v roke sreberno škatlo, in jo nosi okoli mize k vsem povabljenim, in dobí va-njo od vsakega kak srebernak. Ravno to dela on vselej, kadar je pri kaki gostíi pričujoč.

Starašina se jemlje vselej izmed pervih in premožniših rezijanskih hiš. Njegova dolžnost je, večkrat čez leto vso srenjo obhoditi, in naberati sira, masla in tudi dnarja, zato da si zamorejo oskerbeti vse v cerkvi potrebne rečí. K vsem diplomatiškim gostijam je tudi on vselej povabljen, ki se v Rezii napravljajo, in je v časti pervi za duhovnimi. Tudi v cerkvi ima on in njegova družina poseben časten stol. Da v kratkem povém, starašina je povsod in v vsem pervi za duhovnimi in med vsimi naj bolj spoštovan. (Dalje sl.)

*) Benečanska libra veljá 11 1/3 krajcarjev. Tavžent liber je blezo 188 fl. 55 kr.

Novičar iz avstrijanskih krajev.

Iz Zagreba pišejo „Narod. Nov.', od 28. julija, da „v tiskarnici Gajevi se za program (šolski letopis) c. k. nadgimnazije varaždinske natiskuje slovenski prevod Goethe-ove „Ifigenije v Tauridi" od verlega slovenskega pisatelja, prof. Matija Valjavca". — Pravo tako! *)

Od sv. Marjete pri Pesnici na Štajarsk. 28. jul. Ravno kar sem se v svojo domovíno na praznike vernil, in že sem dosti opazil, kar bo menda tudi častitim bravcem „Novic" všeč. Našel sem marsikaj pri svojih rojakih, česar nisem zapustil: veselje namreč, iskreno veselje do pobožnih pa tudi druzih lepih slovenskih pesem, ktere čedalje bolj gerdo rijovenje in divje tulenje nesramnih ponočnjakov in vesovavcev preganjajo. Veselja mora človeku serce poskakovati, ako čuje in vidi, kako se v cerkvi mladeneč in sivček, deklica in stara babica enako tersijo iz celega gerla Večnemu čast in hvalo prepevati, kjer smo poprej le učitelja kako nemško krožiti čuli; veselja mora človek solze točiti, ako sliši in vidi kôsca na travniku, ženjico na polji, pastirja na pašniku pri čredi, hlapca v hlevu, deklo v kuhinji enako le lepe, poštene domače pesme prepevati, tako, da se glas daleko po dolu odmeva. Naprej, dragi rojaki! naprej, vedno tako, saj večno resnična je prislovica: „Slajše reči na svetu ni, kakor je pesem lepa", in gotovo bo se smelo potem tudi pri vas reči: „Rad ostani, kjer pojó, — hudobni pesem nimajo". — Slava tukajšnim duhovnom in učiteljem, ki se za to blago reč iz vse moči poganjajo, dokler jim za to po imenu v „Novicah" spominka ne postavimo, kar bodo one za vse dobro in lepo vselej unete

*) Priporočamo se tudi mi za en iztis ovega gotovo mičnega programa. Vred.

gotovo rade storile. — Ker sem zdaj le lepo in hvale vredno povedal, naj še tedaj tudi nekaj povém, kar ni hvale vredno, pa je ravno tako resnično, kakor uno. Nikogar nočem žaliti; če pa „resnica — po starem pregovoru — očí kolje“, nisem jez tega kriv; nadjam se pa tudi, da odkritoserčna beseda ne bo pri dragih mojih rojakih bob v steno. Povejte mi: ali ni cerkev tako zmazana, zdrena in podrena, da skoro ni mogoče jo za hišo Božjo spoznati? Da bi pač hotli vsi farani lepo nagovarjanje duhovstva poslušati, gotovo bi bila za leto dní lepa in čedna kot so sosedne cerkve! (Od te cerkve in pa od naše šole drugikrat več.) — Zdaj pa nekaj od letine v naših krajih. Letina je v obče prav dobra; vsega je, hvala Bogu! obilno, tudi vina bo, ako nas kaka nesreča ne zadene; samo sadja, kterega je lani obilno bilo, in koruze bo letos le sem ter tje nekaj. Merva je bila kakor solata, in že so se gospodarji veselili in si živo pred očí postavljali, kako se bodo visoko in široko naloženi vozovi proti Mariboru majali, kar 26. deževati začne in tako dolgo dežuje, da Pesnica naraša in naraša, jez preterga, v treh urah skor vès Pesniški dol pokrije in lepo mervo poblati. Škoda je velika. Juri P. Tonekov.

Iz Belecerkve na Dolenskem 28. julija. —.— *) Včeraj smo imeli pri nas lepo slovesnost. Popoldne po litanijah se je več duhovnih in svetnih gospodov v našem farovžu zbralo, in tudi več faranov je počakalo, ker se je bilo poprej razglasilo, da bo Miha Gorišček častno svetinjo c. k. kmetijske krajnske družbe prejel. Le škoda, da je bilo deževno vreme, ker sicer bi se bilo še več gospodov in ljudstva zbralo. Pred farovžem okoli čedno pogernjene mize so gospodje stali, ter so Goriščeka k sebi poklicali. Gospod novomeški prošt se va-nj obernejo in ga s preserčno besedo takole nagovoré: „Miha Goriščeк! Zavolj Tebe smo se danes tukaj snidili, — zato da bi Te za Tvojo pridnost pohvalili in počastili. Glej, Miha! Tvoje imé je višji duhovski in deželski gosposki znano postalo, ker že več let brez vsega plačila, iz same ljubezni do Boga in do bližnjega, v nedeljski šoli otroke pomagaš učiti, in ker si tudi sicer lepega življenja. Ces. kralj. kmetijski družbi v Ljubljani je pa tudi še to na znanje prišlo, da znaš dobro in čedno sadno drevje žlahniti in da si ljudém že več drevesic pocepil. C. k. kmetijska družba Ti je v zahvalo Tvoje pridnosti in v spodbadek, da bi tudi otroke belocerkovske fare v sadjoreji vadil ter jih drevesica žlahniti učil, to sreberno častno svetinjo poslala, ktero Ti bomo sedaj na persi pripéli. Na tej svetinji je Tvoje ime vrisano in vès napis se tako glasí: „Cesarska kraljeva kmetijska družba v Ljubljani Mihelu Goriščeku pri Belicerkvi, pridnemu oskerbovavcu sadnega drevja“. Prejmi in imej to svetinjo brez skerbí, ker si jo s Svojo pridnostjo in s Svojim hvalevrednim zaderžanjem zaslužil. Bog Ti daj dolgo življenje in terdno zdravje, da bodeš še v prihodnje podpora belocerkovske šolske mladine in kakor dozdaj lep izgled vsi fari!“

Na to prednik c. k. novomeške okrajne gospod Vilhelm Lašan Goriščeku svetinjo na persi pripnó, in Goriščeк se z ginjeno besedo tako zahvali: „Visoko častitljivi in milostljivi gospod prošt! zbrani častiti gospodje in udje slavne c. k. kmetijske družbe! S hvaležnim sercem sprejmem častne svetinjo, ktera mi je bila podeljena od slavne naše kmetijske družbe na priporočilo častite poddružnice novomeške, ktere predsednik so visoko častitljivi prošt! Komaj sem verjel, da bi se tako imenitni gospodje in slave vredni možje spomnili priprostega človeka. Če sta se mi včasih oče in mati zahvalila za otrokom podeljeni nauk, se mi je dobro zdelo, me veselilo, in pa me še k večjemu trudu vnelo. Al koliko veselja še le danes občutim, da me tako veliki gospodje, kterim nisem nobene dobrote storil, s svojo pričujočnostjo tukaj počasté in moje prizadevanje za poduk otrok in za povzdigo sadjoreje v tem kraji spoznajo! Kolika milost za me, da mi še na dom prelepi dar prinesejo. Kaj hočem storiti, s čem kaj tolikega poverniti? Druzega pač nimam kakor jim lepo hvalo iz celega svojega serca očitno izreči, in pa Boga prositi, da bi še veliko veliko let zdravi in veseli v prid domačega kmetijstva delali in napredovali! Pozdravljam lepo vse pričujoče gospode pri tej slovesni priložnosti, in skupaj vse častite ude slavne kmetijske družbe naše! Njim visoko častiti gospod prošt! še enkrat ponavljam zahvalo za njih trud in prizadevanje, ki ga imajo vedno za časno in večno srečo Svojih rojakov. Pa tudi svojemu duhovnemu očetu gospod fajmoštru izrečem serčno zahvalo, ker imajo veliko nepokoja z otroci že več let, moje prizadevanje dobrotljivo podperajo in mi tako prijazno pomagajo. Bog naj Jim in vsem obilno poverne, pa srečno obvaruje celo Avstrijo. Z Bogom!“

Med tem so možnarji pokali, da je bilo kaj. Domači gospod fajmošter J. Jerin so gospode in Goriščeka v svojo zgornjo sobo peljali in jih z dobro južnico prav prijazno pogostili. Prav židane volje smo bili, in res se je na vseh obrazih brala serčna zadovoljnost. Več zdravíc smo napili, med temi tudi gospodu predsedniku kmetijske krajnske družbe Fidelu Terpincu in vsem drugim možem, ki se marljivo poganjajo za blagor naše domovíne. Proti večeru smo se veseli ločili in se vsak na svoj dom vernili.

Iz Toplic na Dolenskem 20. julija. —f—. Vém, da človeka, ki ljubi svojo domovíno, res zveselí, kadar mu pride na uho ena ali druga prigodba, ktera mu na znanje dajè posebno ljubezen podložnih do svojega najvišjega deželskega napreipostavljenca, ter vladarja domovíne, naj se že vladar imenuje ali cesar, ali kralj, ali kako drugač. Pravo domoljubje namreč se med drugim skazuje tudi sosebno v tem, da domoljub resnično ljubi vladarja svoje dežele, ter v naših krajih milega našega cesarja in hišo cesarsko. Očitno znamenje ljubezni do presvitlega cesarja in presvitle naše cesarice naj vam naznanim danes iz naših Toplic, ko smo obhajali zahvalno pesem prazničnost za srečni, občno znani prigodek 12. dan t. m. Častiti gosp. fajmošter so v ta namen naravnali in peli sv. mašo z zahvalno pesmijo ob osmih zjutraj, ker je bila ta ura nekoma naj bolj priročna vojščakom, ki iščejo zdravja po naših toplicah. Povabljena je bila verh tega v kopvi bivajoča gospôda, naši srenjski predstojniki in drugi farani. Tudi šolarji s šolarcami so imeli v cerkvi svoje odločene mesta. Prav lepo obhajilo je bilo. Sosebno v živo mi je šlo, ko zaslišim betežne vojščake povzdigniti glas, kar jim ga je le koli dopustila njih bolehnost in slabost, in zapeti cesarsko in na zadnje zahvalno pesem z našimi pevci in šolarji vred, kterim petje res prav iz serca gré, in dopada celó tujcem, ki so po svetu slišali že mnogo lepega in mikavnega petja. — Vojščakom pa cerkvena slovesnost ni še bila zadosti; hotli so še po drugem potu skazati ljubezen do svojega gospoda in cesarja in mile zaročnice njegove. Naravnali so zvečer v vojašnici lepo svečavo ter nažgali po več sveč na vsakem oknji, in sprednje oknjo nad durmi olepšali z zalim beršljinovim vencom. Sprednje duri pa so popolnoma zadelali s transparentom, na kterem so bile memo drugih lepotij v različnih barvah napisane poslednje štiri verstice „cesarske pesmi“. Kadar je bila svečava že vsa po volji obravnana, in so sveče in luči veselo mergolele v tihem mirnem večeru, so vojščaki vsi nadušeni še enkrat zapeli cesarsko pesem, na to pa se podali na počitek. V povišanje te prazničnosti so zdaj še Topliški godci vrezali cesarsko pesem in druge kratkočasnice, ter godli do terde nočí.

Iz Ljubljane. Na poti v Reko in Dalmacijo se je Njih ekscelencija gospod minister notranjih oprav baron Bach pomudil v sredo tudi v Ljubljani, kjer je ogledal ces. uradnije in mnoge druge naprave in so se mu poklonile vse višje duhovske, vojaške in deželske oblastnije, mestni odbor in učitelstvo, s kterimi vsemi se je prav prijazno pogovarjal; popoldne se je podal v Goríce dela na

*) Slavna kmetijska družba je živo vesela prejela popis te lepe in spodbadljive slovesnosti ter ga izročila v natis vredništvu »Novic“, ki ga ravno tako radostno izročuje občinstvu. Vred.

ondašnji železnici ogledat; po obedu pri Njih eksc. deželnem gosp. poglavarji pa se je podal na večer proti Verhniki na pot naprej. — Včeraj so se končale tukajšne gimnazijalne in realne šole; gospodje bogoslovci so se poslovili od Ljubljane že uni teden; ljudske šole se bojo končale še le 9. dan t. m. zunaj mestne, ktera je danes šolsko leto sklenila. Vodíi gimnazijalnih in realnih šol ste izdale spet letopis o šolskih zadevah preteklega leta, od kterih bomo kaj več povedali drugo pot. Danes omenimo memogredé nekaj druzega, ker ravno od šol govorimo. Radovedni namreč vprašamo: ali se bo vendar letos usmililo častito oskerbništvo tiste straní šolskega poslopja, ktera je obernjena proti Ljubljanici? Od spred in odznotraj čedno poslopje je od te straní tako umazano, okenice tako raztergane ali jih celó manjka, da se domačih in ptujcov vsak čudi, kdor pogleda to stran. Sedaj ko so tiste gerde mesarske kolibe se odpravile iz prijaznega šolskega drevoreda, se še tolikanj očitniše kaže „pavova noga“ šolskega poslopja, ktero odpraviti že terja dobro hišno gospodarstvo samo po sebi in ozír na javno olepšanje mesta, pa tudi to, da šolarji, ki se opominjajo k snažnosti in lepemu redu v vsem, bi ne vidili tù vsaki dan ravno nasprotnega izgleda. — Ta teden, tedaj le 4 dní po sv. Jakobu, so prinesle Vipavke letošnje pervo grojzdje v Ljubljano na prodaj. Tako zgodaj se je malokdaj vidilo.

Novičar iz raznih krajev.

Za gotovo se sedaj pripoveduje, da postava za deželno namestništvo se bode v vseh kronovinah našega cesarstva kmali oklicala, ker je nek že doveršena in le še poterjenja cesarjevega čaka. — Presvitli cesar, ki se je 29. dan p. m. z dednim nadvojvodom toškanskim Ferdinandom v Toplice na Česko podal, je po telegrafnem naznanilu 30. dan p. m. srečno tje prišel; pričakujeta se ondi tudi kralj pruski in kralj saksonski. Ni tedaj brez pomembe ta vladarski shod. — Ko je c. k. ministerstvo nauka razglasilo postave, po kterih naj se v tistih ženskih šolah ravná, v kterih se podučujejo učiteljce za ženske šole, je določno velelo, da v teh šolah ni gledati na take lišparije in umetnije, s kterimi se le dnar trosi, pa nič koristnega ne doseže, ampak prihodnje učiteljce naj se urijo v šivanji, setkanji (štrikanji), kerpanji (flikanji) in enacih koristnih delih, da bojo zamogle potem tudi mladíno v teh delih dobro podučevati, kterih potrebuje vsaka pridna gospodinja. — S knezom Paulom Esterhazy-om, ki je od našega cesarja poslan h kronanji rusovskega cara v Moskvo, so šli še drugi trije knezi in trije grofje. S kakošnim neznanim lišpom se bo pri ti prazničnosti vêdel Esterhazy v Moskvi, se lahko razvidi iz tega, da vsaki šesterih jezdnih kónj, ktere le knez sam jezdi, je z vsem, kar ima na sebi, vreden blizo 10.000 gold.; posedlica (šabraka) iz krasne risove kože je okoli kraja vsa nasuta z demanti, vsa druga oprava je okovana z zlatom in biseri. Lahko pa je verjeti, da ima knez take dragocene lepotije, ker je naj premožniši plemenitnik ogerski in ker vsa ta lepotija je dedna lastnína Esterhazy-ove rodovine, ktera mora vedno pri hiši ostati. — 31. dan t. m. bo slovesno blagoslovjenje nove krasne stolne cerkve v Ostrogonu (Gran) na Ogerskem, h kteremu bi po oglasu ondašnjega velikega škofa in kardinala utegnili tudi cesar priti. — Novíce iz Španjskega so tudi danes še tako negotove in zmešane kakor so poslednjič bile. Ni drugač, kakor da bi na Španjskem sam nobeden nič pravega ne vedil, kar se po deželi godí, ali pa da se noče povedati. Edino gotovo je, da v naj imenitniših mestih Španjskega: v Madridu in Barceloni je sedaj mir, — da tudi v Barceloni kakor v Madridu je štiridnevni boj končal blizo 2000 ljudí in da francozka vlada čedalje več armade pošilja na španjsko mejo. Kje da je Espartero, so si še zmiraj navskriž-govorice; ene pravijo, da je Madrid zapustil z dovoljenjem O'Donela, — drugi, da je še zmiraj v Madridu, — eni pa celó, da se želí O'Donel spet ž njim sprijazniti, kar je zlo neverjetno, akoravno se sliši od več straní. Gotovo pa je, da O'Donel zlo omahuje, kaj bi počel, da bi vstregel „moderadosom“ in pa „progresistom“. Če le ne bo med dvema stoloma na tleh obsedel! Francozka vlada derží ž njim in je ravno tako zoper Espartera kakor zoper Narvaeza, kteri ni brez upa, da bi še utegnil na čélo ministerstva priti, ako O'Donel pade. Od Saragose se nič druzega ne vé, kakor da se z generalom Dulce-om pogaja. Poslednji „Moniteur“ od 28. julija naznanja, da se nič novega ne vé iz Saragose in sicer zato ne, ker je general Dulce ondašnjemu zboru (junti) 5 dní pomislika dovolil, in da je princ Louis Lucian Bonaparte, ki se je pred več časom o znanstvenih zadevah na Španjsko podal, nazaj v Pariz poklican, da bi se kaj napčnega ne sumilo. — V Modeni na Laškem, posebno na meji sardinski in v Masi in Karari se je unidan vnel punt, ki pa je bil kmali zadušen. — 29. julija se je končal deržavni zbor v Londonu. Kraljica ga je poslovila z ogovorom, v kterem med drugim pravi, da se od sklenjenega mirú zamorejo stanovitni dobri nasledki pričakovati. — Po več krajih Rusovskega so bile pretekli mesec take povodnji, da stari ljudjé ne pomnijo enacih. — Česki vremenski prerok iz Loketa, gosp. Puberl, ki si je po smerti Jolsvaškega pridobil neko preroško slavo, se je za ta mesec (august) spet oglasil v „Bohemii“ rekoč: „Od 1. do 10. bo večidel lepo in toplo, le včasih bo enmalo podeževalo in gromelo, — od 10. do 16. se bo vreme večkrat spreminjalo, kmali bo merzlo, kmali toplo, včasih bojo nočí merzle, — od 16. do 22. bo bolj jasno kot oblačno; zjutraj megla; kmali merzlo kmali toplo; — od 22. do 31. bo vreme zlo spremenljivo; kmali jasno kmali oblačno. Ta mesec letos ne bo tako vroč kot druge leta. H koncu nagovarja gosp. Puberl vse kmetovavce, gospodarje, naravoslovce itd., naj pazijo na 2. in 3., na 13. in 14. in na 25. in 26. dan t. m., ker po teh dnevih se bo dalo vreme za 24 do 48 ur naprej vediti. — Naj za kratek čas prejmejo bravci naši te vremenske novíce; saj so nedolžne in krotke!

Minica.

Národna iz Idrijskih hribov.

Lepe spanjšice *) cvetéle,
Drobne tičice so péle;
Mina je solzé točila,
Tiho sercu govorila:
„Bolno serce, vert pelena,
Za-te roža ni nobena;
Vse je za te ocvetélo,
Kam sirota se boš délo?“
Lepe spanjšice cvetéle,
Drobno tičice so péle,
Mina je solzé točila,
Tiho sercu govorila:
„Bolno serce, prazno cvetja,
Brez veselja si in petja;
Za-te tice so odpéle
Sladke pesmi in vesele!“
Lepe spanjšice cvetéle,
Drobne tičice so péle,
Mina je solzé točila,
Tiho v sercu govorila:
„Spanjšice bom vse pobrala,
Ž njih si posteljo postlala;
Tičice bom polovila,
Britko pesem jih učila“.
Spanjšic si je res nabrala,
Ž njih si posteljo postlala;
Tičic si je nalovila,
Res jih pesem je učila:
„Ljubček, tebi vsak dan huje!
Kaj si neki šel na ptuje?
Mino ti bo smert vsnubila,
Britka žalost jo vmorila“.
Spanjšice ble ocvetéle,
Ble so suhe že in véle;
Mina je bla v njih zaspala,
Nikdar več ni z spanjšic vstala.
Ljubček pride z daljnih krajev,
Pa prepozno dokaj mlajev.
Tičice so pesmi pele,
Pa za-nj britke, nevesele:
„Ljubček, tebi vsak dan huje!
Kaj si neki šel na ptuje?
Mino ti je smert vsnubila,
Britka žalost jo vmorila“.

*) Spanjšica, Gentiana verna. Tej prelepi cvétki pripisujejo v moji domačíi matere spanjodarno moč, in jo rade detetam pod vzglavje devajo, naj bi laglje in raje spale; od tod nje imé. Torej je krasna misel pevčeva, da si otožna Mina iz njih smertno posteljo postélje. Rodoljub Ledinski.

Milodari za Semičane. Nekdo iz Ljubljane 10 fl. — Gosp. učitelj Fr. Volčič od učencov in učenk iz St. Vida nad Ljubljano v spomin vesele slovesnosti 20. julija svojim pobratinom in milim součencem Semškim serčen pozdrav in pa 6 fl. 30 kr.

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik.**